

Høringsuttalelse til klimastrategi for Bergen

Til: Klimaetaten, klimaetaten@bergen.kommune.no

Fra: Per Hjalmar Svae, pensjonert miljøkoordinator i forhenværende Hordaland fylkeskommune

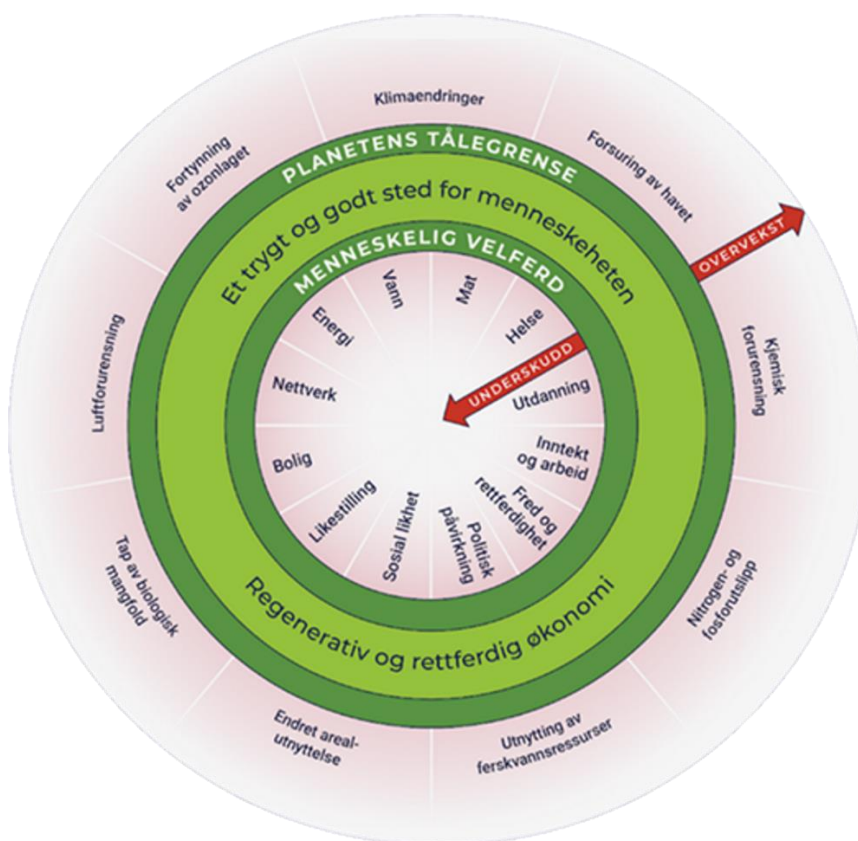
Dato: 18. september 2022

Nytt, effektivt verktøy for helhetlig klima-, miljø- og samfunnsreformasjon som tas i bruk av stadig flere byer, bør også tas i bruk av Bergen kommune

Metoden tas i bruk av stadig flere byer, kommuner og lokalsamfunn

I Amsterdam, Brussel, Melbourne, Berlin, Sydney, København, Mexico City, Barcelona, Tomelilla kommun i Skåne og Oslo kommune v/ Hav eiendom tar man i bruk et nytt og effektivt verktøy for grunnleggende reformasjon av samfunnet. Målet er å skape et trygg og godt sted for innbyggere lokalt, og for hele menneskeheten, som er innenfor planetens tålegrenser. Metoden er utviklet av økonomen Kate Raworth (*Doughnut economics - seven ways to think like a 21st-century economist*, SD Books 2017).

Smultringøkonomi-modellen

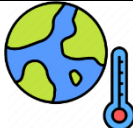
I figuren er det trygge og gode stedet, der vi bør være, illustrert med det grønne området. Det har form av en smultring; derav navnet *Doughnut Economics*, eller *smultringøkonomi* på norsk. Utenfor «smultringen» er sentrale miljø- og klimadimensjoner som definerer planetens tålegrenser og naturens lokale tålegrenser. Innenfor smultringen er sentrale behov og samfunnskvaliteter som skaper menneskelig velferd. Når det hverken er overskridelse av planetens tålegrenser, eller

underdekning av menneskelige behov, har man lykkes å skape et trygt og godt sted for kommunens innbyggere som ikke ødelegger for andre menneskers mulighet for det samme andre steder i verden.

1. **Anbefaling**

- Primær anbefaling: Klimastrategien bør anbefale at Bergen kommune tar i bruk verktøyet *Smultringøkonomi* for å oppnå grunnleggende transformasjon av bergenssamfunnet og sikre målrettet klima- miljø- og folkehelse-/velferdsledelse i kommunen i samsvar med klimastrategien, folkehelseplanen og andre relevante mål og styringsdokumenter.
- Sekundær anbefaling: Klimastrategien bør anbefale at det gjennomføres en forstudie om Bergen kommune bør ta i bruk i bruk verktøyet *Smultringøkonomi* for å oppnå grunnleggende transformasjon av bergenssamfunnet og sikre målrettet klima- miljø- og folkehelse-/velferdsledelse i kommunen, slik blant annet Amsterdam, Brussel, Melbourne, Berlin, Sydney, København, Mexico City, Barcelona og også lille Tomelilla kommun og Oslo kommune v/ Hav Eiendom har begynt å gjøre.

De fire linsene som sikrer helhetstenkning og målrettethet

	Sosialt	Økologisk
Lokalt	 <p>Bidrar tiltaket til at flere/alle innbyggere i Bergen får bedret folkehelse/velferd?</p>	 <p>Bidrar tiltaket til at bergenssamfunnet kommer/holder seg innenfor naturens lokale tålegrenser?</p>
Globalt	 <p>Bidrar tiltaket til hele menneskehetens velferd?</p>	 <p>Bidrar tiltaket til at menneskeheten lever innenfor planetens tålegrenser?</p>

Hos byer som har tatt i bruk verktøyet *de fire linsene* har det vist seg å være meget effektivt, både til å få helhetlig vurderte saker og avgjørelser, og til å endre organisasjonskulturen i retning av mer helhetstenkning på tross av sektoransvar i avdelingene. De fire linsene kan brukes uformelt og raskt av saksbehandlere og på møter, altså hva man umiddelbart tenker er konsekvensene vil være i de fire dimensjonene. De fire linsene kan i større saker og avgjørelser være gjenstand for utredning, kvantifisering og vurdering av sammenhenger og dynamikk mellom de fire målområdene, slik at ledere og politikere får et utfyllende og helhetlig grunnlag for den endelige avgjørelsen.

2. **Anbefaling**

- Primær anbefaling: I alle viktige beslutninger og saker i Bergen kommune som berører klima- og miljø og/eller folkehelse/velferd skal saken utredes og belyses ved hjelp av de fire linsene, for å få en helhetlig vurdert avgjørelse, slik at man unngår at man fremmer ett mål men hemmer måloppnåelse på andre områder.
- Sekundær anbefaling: Selv om hverken den primære eller sekundære 1. anbefalingen blir tatt inn i klimastrategien, bør Bergen kommune likevel ta i bruk, eller vurdere å ta i bruk, de fire linsene i vurderingen av viktige saker som berører klima- og miljø og/eller folkehelse/velferd, slik at man fremmer helhetstenking og kulturendring i organisasjonen.

Smultringøkonomi som styrings- og prosessverktøy

Byer som tar i bruk smultringøkonomi som styringsverktøy starter gjerne med det man i metodikken kaller et byportrett, dvs. en tilstandsanalyse i forhold til alle de 18 miljø- og velferdsdimensjonene i smultringøkonomi-modellen. Her vil man gjerne ha mye tilgjengelig tallmateriale og kvalitative vurderinger som kan kategoriseres i henhold til smultringøkonomi-modellen. Dette blir illustrert gjennom røde sektorer utenfor smultringen når det gjelder planetens tålegrens, og røde sektorer innenfor smultringen når det gjelder underdekning av velferdsdimensjoner.

Byer som tar i bruk smultringøkonomi som *prosessverktøy* arbeider på en måte som endrer arbeid og organisering fra å ha pyramidekarakter til å få nettverkskarakter. Dette skjer gjennom at kommunale avdelinger og saksbehandlere etablerer et stadig tettere samarbeid og nettverk med organisasjoner, bedrifter og innbyggere i kommunen. Dette gjelder i oppstartsfasen, f.eks. gjennom folkemøte i en bydel, møter med frivillige organisasjoner, møter med bedrifter og/eller møter der alle de nevnte er til stede. Hensikten er da å få fram meninger om målsettinger og kunnskap om lokale eller sektorrelaterte forhold. Ut fra disse møtene springer det samarbeidsgrupper og et mer permanent samarbeid og nettverk som skaper og vedlikeholder engasjement, initiativ, organisering og involvering av sivilsamfunnet i samvirke med kommuneadministrasjonen. Slik jeg leser klimastrategien er det å aktivere og involvere sivilsamfunnet en viktig målsetting, fordi de dypere og mer grunnleggende klimaomstillingene berører og må involvere aksept og medvirkning av kommunens innbyggere, organisasjoner og bedrifter – mer og mer jo lenger ned mot null man skal få klimagassutslippene, ifølge høringsdokumentet.

3. Anbefaling

- **Primær anbefaling:** Bergen kommune tar i bruk smultringøkonomi både som et styrings- og prosessverktøy i klimastrategien og generelt i kommunens arbeid og saksbehandling for å skape en bærekraftig utvikling i Bergen, og starter med å få laget en tilstandsanalyse (byportrett) i henhold til smultringøkonomi-modellen.
- **Sekundær anbefaling:** Det gjennomføres en forstudie om Bergen kommune bør ta i bruk smultringøkonomi som styrings- og prosessverktøy og framstille relevante klima-, miljø og folkehelse/velferdsdata ved hjelp av en grafisk modell basert på smultringsmodellen, slik blant annet Amsterdam, Brussel, Melbourne og en rekke andre byer har gjort.

En helhetlig klima- og miljøstrategi og handlingsplan

På vegne av Besteforeldrenes klimaaksjon har jeg hatt det faglige ansvaret med å utarbeide et klimanotat som sendes med e-post til alle lokallag i hele landet av alle partier på Stortinget, som hjelp til å lage et godt klima- og miljøprogram til neste års kommune- og fylkestingsvalg. Jeg utarbeidet selv et første utkast basert på de beste klimaplanene jeg kunne finne. Deretter har fem klimarådgivere i kommuner og fylkeskommuner gått gjennom notatet og bidratt med forbedringer. Det forbedrede notatet ble deretter gjennomgått av klimarådgivere i Framtiden i våre hender, Norges Naturvernforbund, Sabima og Zero, som bidro med ytterligere forbedringer. Resultatet er en forbilledlig og helhetlig klima- og miljøplan rettet mot både klimakrisen og naturkrisen. Det endelige notatet er publisert på Besteforeldreaksjonens hjemmeside;

<https://www.besteforeldreaksjonen.no/en-helhetlig-klimapolitikk/>

4. Anbefaling

Alle mål og tiltak i vedlagt notat som er relevante for klimastrategien, bør tas med i strategien, og de øvrige bør tas med i handlingsprogrammet som skal utarbeides.